

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

Tidsskrift for praktisk teologi
Nordic Journal of Practical Theology
Årgang 38. Nr. 2/2021
[s. 90-107]

<https://doi.org/10.48626/tpt.v38i2.5451>

En sammenligning av språklige logikker i Dnks kirke/stat-utvalg (2002) og Prosjekt kirkelig organisering (2021).

Helge Nylenna, PhD-stipendiat, VID vitenskapelige høyskole¹
helge.nylenna@vid.no

Abstract

Language creates reality and the words used to describe and outline the organizational map of The Church of Norway has an impact on how church practices are developed and interpreted. Analyzing two central documents involved in the process of developing a new organizational structure in The Church of Norway, this article discusses how different institutional logics plays against each other in the language used to describe the church organization. Emphasizing that institutional logics are sources of legitimacy, the article shows that Prosjekt kirkelig organisering (2021) seeks legitimacy as a responsible receiver of funding from the local municipalities. The article, while aware that context is a decisive factor in determining language and themes in the analyzed reports, concludes that The Church of Norway needs to make sure that they use a language that receives legitimacy not only from governmental institutions but also from within the Church.

Nøkkelord: Kirkelig organisering, institusjonell logikk, ekklesiologi, organisasjons-teori, legitimitet .

Innledning

Språk skaper virkelighet, og ordene som brukes for å beskrive og tegne ut Den norske kirkes organisasjon har betydning for hvordan kirkelige praksiser utformes og tolkes. Valg av språk indikerer tilhørighet til ulike institusjonelle logikker

¹ Artikkelforfatteren har vært engasjert som sekretær for arbeidsgruppe 2 i Prosjekt kirkelig organisering. Engasjementet ble avsluttet 30. september 2020, og Nylenna har ikke vært involvert i utarbeidelsen av hovedutvalgets sluttrapport.

(Thornton & Ocasio, 2008), som igjen innebærer egne identiteter, normer og verdier, og skaper ulike sfærer for handling og forståelse.

Denne artikkelen sammenligner språket om kirkens organisering i Dnks kirke/statutvalgs rapport *Samme kirke – ny ordning* fra 2002 (heretter kalt *Bakkevig 1*) og *Prosjekt kirkelig organisering (PKO)* med særlig vekt på Müller-Nilssen-utvalgets sluttrapport fra 2021 (heretter kalt *Samhandling*). Disse to rapportene kan sies å markere begynnelsen på og (den foreløpige) slutten på den pågående prosessen knyttet til skillet mellom stat og kirke. Problemstillingene i artikkelen er: Hva slags språklige logikker brukes i *Bakkevig 1* og *Samhandling*, hvordan kan eventuelle ulikheter forklares og hva kan dette bety for kirkens arbeid med å sikre legitimitet?

Tidligere forskning og artikkelens forskningsbidrag

Relasjonen mellom organisasjonsfag, ekklesiologi og endringsprosesser har vært tematisert flere ganger i norsk og nordisk kontekst de siste årene (Askeland & Schmidt, 2015; Schmidt, 2020; Sirris & Askeland, 2021a). *Luthersk Kirketidende* har hatt eget temanummer om ekklesiologi og kirkeordning (2013). Sirris (2018) og Timmann-Mjaaland (2021) har vist hvordan ulike logikker spiller mot og med hverandre i kirken. Askeland (2002) har drøftet finansieringens betydning for organisasjonsutforming og kirkelig identitet i *Bakkevig 1*. Denne artikkelen bygger videre på disse bidragene og vil synliggjøre hvordan institusjonelle logikker gjør seg gjeldende i samtalen omkring strukturer og myndighet i kirken, og hvordan finansiering er et viktig element for å forstå bruk av ulike logikker.

Kontekst

Perioden mellom 2002 og 2021 har vært preget av flere kirkelige reformer, og konteksten for *Bakkevig 1* og *Samhandling* er derfor ulik. Arbeidslivet generelt og organisasjonsfaget har også vært i utvikling. I en sammenligning av dokumenter skrevet med 20 års mellomrom vil det derfor være viktig å ta høyde for dette. Begge rapportene er imidlertid opptatt av samme anliggende: Hvordan skal DNK være organisert? Ved å velge ut de delene av rapportene som er mest sammenlignbare vil tematikken være lik nok til å rettferdiggjøre en sammenstilling og drøfting av språk.

Aschim peker på tre hovedmotiver i den kirkelige reformbevegelsen de siste 150 år: kirkelig selvstendighet, lekfolkets rett i kirke og menighet og ivaretagelse av den «levende» menighet (Aschim, 2021). De to første gjør seg særlig gjeldende i *Bakkevig 1* og *Samhandling*. Videre er det naturlig å tematisere spørsmål om finansiering, som har stor betydning for den konkrete utformingen av kirkens organisasjon (Askeland, 2002).

Grunnlovsendringene i 2012 medførte at kirken fikk utpeke proster og biskoper og ble etablert som eget rettssubjekt (Dnk). Flere av de prinsipielle sakene som har vært viktig for reformbevegelsen i DNK, og som var del av «et statlig regime» da *Bakkevig 1* leverte sin rapport, var realisert før *Samhandling*. Arbeidet med å utvikle en egen kirkelig og organisatorisk identitet som uavhengig av staten hadde pågått over lang tid og var viktig fram mot endringene i grunnloven. Selvfølgelig ble blant annet

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

formulert i dokumentet *Kirkens identitet og oppdrag* (2004), men også i *Bakkevig 1s* delrapport *Hva er kirken – en ekklesiologi* (2000).

Kirkedemokratiet var preget av indirekte valg da *Bakkevig 1* leverte sin rapport. Det var kun direkte valg til menighetsråd. Stortingets kirkeforlik satte økt demokratisk deltakelse som forutsetning for skille mellom stat og kirke, og etter dette har valgordningene blitt transformert. Det er nå direkte valg til bispedømmerråd/ Kirkemøtet, kirkevalg er lagt til kommune/fylkestingsvalg, valgoppslutningen er noe bedret, og ved valget i 2015 ble det for første gang stilt flere lister til bispedømmerråds- og kirkemøte-valget. Det kirkelige demokrati kan derfor sies å være styrket i 2021 sammenlignet med 2002.

Bakkevig 1 foreslo at Den norske kirke skulle finansieres gjennom en medlemsavgift. Gjennom kirkeforliket og grunnlovsendringene ble det avklart at det offentlige fremdeles skulle fullfinansiere kirken, og ny trossamfunnslov fastsatte en fortsatt deling av finansieringen mellom stat og kommune, men med noe rundere formuleringer av det lovpålagte enn tidligere.

Teoretiske perspektiver

Den lingvistiske vendingen i filosofien tydeliggjorde språkets betydning for meningsdannelse. Berger og Luckmann (1966) forsto språket som nøkkelen til hvordan virkeligheten skapes og forstås i en sosial kontekst. Aktuelt for forskningen på organisasjoner er blant annet Alvesson og Kärremanns argument om at språk ikke primært brukes for å beskrive objekter, men for å oppnå noe (2000, s. 137), og Weick et al.s (2005) forståelse av meningsdannelse (sensemaking) i organisasjoner (Weick et al., 2005).

En gjennomarbeidet drøftelse og definisjon av hva språk er, ligger utenfor denne artikkelens horisont. Jeg forstår språk som ytringer som formidler informasjon fra A til B (Simonsen et al., 2019), men tar høyde for at språket er tvetydig, metaforisk, kontekst-avhengig og aktivt i sin natur (Alvesson & Kärreman, 2000, s. 141). Det er gjennom språket vi danner en felles forståelse av kirken, og ordene vi bruker for å beskrive og strukturere kirken er derfor sentrale for å skape identitet og forståelse.

Organisasjonsfaget i møte med ekklesiologien

I et kirkelig arbeid med kirkens organisasjon er det relevant å forholde seg til både organisasjonsteori og ekklesiologi. Organisasjonsteorien gir begreper og teorier som i samfunnsvitenskapene brukes til å beskrive, forklare og gi råd om organisasjoner og menneskers adferd i organisasjoner (Berg, 2019). Ekklesiologi er læren om kirken som prinsipiell og teoretisk størrelse, men også om den konkrete og erfarbare kirke (Hegstad, 2009, s. 11).

Både organisasjonsbegrepet og kirkebegrepet handler om størrelser som ikke er direkte observerbare, men er fortolkninger av komplekse sett av relasjoner mellom mennesker (Hegstad, 2009, s. 112). Samtidig henter ekklesiologien og organisasjonsfaget begrepsapparat og vitenskapsfilosofi fra ulike kilder, og ekklesiologien vil kunne tillegge kirken dimensjoner som går ut over det en sosiologisk definisjon kan romme

(Sirris & Askeland, 2021b). Eksempler kan være tanken om en skjult kirke av sant troende, eller forståelsen av kirken som del av Kristi kropp.

Hegstad (2009) drøfter forholdet mellom ekklesiologi og sosiologi. For ham er det sentralt at både ekklesiologien og sosiologien kan utforske kirken som erfarbar størrelse. Han understreker imidlertid at definisjoner og avgrensninger vil variere, og at dette, selv om det ikke nødvendigvis innebærer en konflikt, skiller disse to. Teologien må, ifølge Hegstad, benytte seg av et videre erfaringsbegrep enn sosiologien (Hegstad, 2009).

Kirken kan forstås ut fra ulike fagdisipliner og disse perspektivene bør settes i dialog med hverandre (Sirris & Askeland, 2021b). Selv om det ikke er en nødvendig motsetning mellom organisasjonsfaget og ekklesiologien, ligger det i Hegstads fremstilling en kime til motsetning, ikke minst gjennom ulik begrepsbruk de to fagdisiplinene imellom. I kirkelige rapporter som diskuterer kirkelig organisering blir dette et sentralt poeng. Språket skaper en bestemt virkelighetsforståelse. Det er derfor en forutsetning for den videre analysen at ulik begrepsbruk har betydning ut over det rent semantiske, fordi språkbruk kan indikere tilhørighet til en bestemt logikk.

Institusjonelle logikker

Institusjonell logikk kan defineres som de sosialt konstruerte, historiske mønstrene av materiell praksis, antagelser, verdier, overbevisninger og regler som individer produserer og reproduserer sin materielle eksistens, organiserer tid og rom, og skaper mening til deres sosiale virkelighet etter (Thornton & Ocasio, 2008, s. 101). Enklere forklart kan det beskrives som et sammenhengende sett med retningslinjer som informerer handlingsmønstre (Sirris, 2019, s. 38). Omtalen av kirken som skjult eller hellig gis mening i rammen av en ekklesiologisk logikk, men i en sekulær, organisatorisk logikk vil det virke fremmed. Motsatt vil generiske styringsbegreper (f.eks. målstyring, ressursbesparelse) brukt i kirkelige sammenhenger kunne oppleves som fremmede og devaluerende av kirkelige særtrekk.

Organisasjoner forholder seg ikke bare til én bestemt logikk, men, avhengig av kompleksiteten til organisasjonen, til flere. Organisasjoner følger disse logikkene for å motta støtte, eller legitimitet, fra ulike instanser (Greenwood et al., 2011). For Den norske kirke er det ikke et spørsmål om å velge én bestemt logikk å forholde seg til, men å balansere hensynene til de ulike logikkene som påvirker kirken. Disse kan, men må ikke, være i strid med hverandre.

Denne artikkelen bruker innholdsanalyse av dokumenter som metode for å avdekke ulike logikker i de kirkelige rapportenes terminologi (Thornton & Ocasio, 2008): Hvordan benytter de kirkelige utvalgene seg av henholdsvis generiske og ekklesiologiske logikker? Med generisk styringslogikk menes en logikk som har sitt utspring i organisasjonsfaget, benytter et språk som gir mening på tvers av ulike sektorer, og kan anvendes i alle typer organisasjoner. Med ekklesiologisk logikk forstås utsagn som er særegne for kirkelige virksomheter og ikke vil benyttes i andre organisasjoner. Fra *Samhandling* vil eksempel på en generisk styringslogikk være formuleringen om at «... det utarbeides et delegasjonsreglement som tydelig avgrenser daglig leders myndighet i

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

relasjon til det folkevalgte organet» (s. 52), mens eksempel på ekklesiologisk logikk kan være at «Biskopene forblir medlemmer av Kirkemøtet i tråd med samvirkeprinsippet mellom embete og råd» (s. 78)

Legitimitet

Institusjonelle logikker er kilde til legitimitet (Thornton & Ocasio, 2008). Legitimitet kan defineres som en generalisert oppfatning eller antagelse om at en enhets handlinger er ønskelige, riktige eller passende innenfor et sosialt konstruert system av normer, verdier, tro og definisjoner (Suchman, 1995, s. 574). Legitimitet gis fra flere interne og eksterne interessenter, og på ulike måter (Deephouse et al., 2017). Den norske kirke må ha legitimitet hos kirkens tilsatte, frivillige og aktive kirkemedlemmer, og fra storsamfunnet og offentlige myndigheter. Alle disse har sine måter å gi aksept og støtte, eller manglende sådan, til kirken. Offentlige myndigheter kan for eksempel vise aksept ved å sikre finansiering, mens frivillige kan gjøre det ved å opprettholde engasjement og medlemskap.

Deephouse et al. (2017) skiller mellom fire ulike typer legitimitet: Regulativ, pragmatisk, moralsk og kulturell-kognitiv. Moralsk og kulturell-kognitiv legitimitet er sammenfall med sosiale verdier eller meningssystemer (Deephouse et al., 2017). Et eksempel kan være at Dnk oppnår legitimitet i storsamfunnet ved å åpne for likekjønnet vigsel, eller ha tilstrekkelige demokratiske ordninger. Regulativ legitimitet viser til at en organisasjon følger standarder satt av blant annet offentlig myndighet. Et eksempel på dette kan være følgende formulering:

Offentlig finansiering fra staten og kommunene krever effektiv forvaltning av de ressursene som tildeles Den norske kirke. Derfor bør kirken organiseres på en slik måte at kostbare parallellfunksjoner og såkalte transaksjonskostnader kan holdes på et minimum (Kirkerådet, 2020a, s. 13).

Sitatet henviser implisitt til at kirken må følge offentlige krav for å sikre legitimitet som mottaker av offentlig finansiering. Det vil sjelden være slik at man uttrykker eksplisitt at man søker legitimitet, og å påpeke at en aktør søker legitimitet hos en bestemt kilde innebærer derfor å vise at det er stor sannsynlighet for at dette er noe som skjer, heller enn å presentere det som et ubestridelig faktum.

Analysen og drøftingen i denne artikkelen forutsetter at institusjonell logikk og legitimitet henger tett sammen, og at valg av logikk impliserer at man søker legitimitet hos bestemte kilder.

Metodologi og metode

Språk er sosialt konstruert, og må tolkes for å gi mening. Til grunn for analysen og drøftingen er det derfor anvendt en refleksiv metodologi (Alvesson & Skoldberg, 2018) som fanger opp i seg både hermeneutiske og sosialkonstruktivistiske perspektiver. Refleksiv metodologi forutsetter at det ikke er et entydig forhold mellom empirisk data

og forskningsresultater (Alvesson & Skoldberg, 2018, s. 11) og vektlegger behovet for en gjennomarbeidet fortolkning av data. Refleksiviteten innebærer også at forskeren må gjøre egne valg og forutsetninger til gjenstand for kritikk i forskningsprosessen.

Til grunnlag for analyse og drøfting ligger kapittel 10, *Organiseringa av Den norske kyrkja*, i *Bakkevig 1* og kapittel 5-10 i *Samhandling i en selvstendig folkekirke*, da det er disse kapitlene som i størst grad overlapper hverandre i tematikk. I tillegg er målene for PKO inkludert, selv om disse er fastsatt av Kirkerådet og ikke utvalget selv. Selv om det kun er ett kapittel fra *Bakkevig 1* som er gjenstand for detaljert analyse, og fem fra *Samhandling*, vil drøftingen allikevel være informert av begge rapportene i sin helhet. Drøftingen av *Samhandling* sees i sammenheng med de fire delrapportene.

Gjennom en delvis mønsterinduserende analyse (Reay & Jones, 2016), hvor logikkene avleses gjennom å se etter mønster i kodete normative utsagn, har tekstene blitt analysert fra et induktivt perspektiv. Heller enn å ta utgangspunkt i bestemte kategorier, vil den induktive metoden se om materialet kan generaliseres til å si noe meningsfullt om innholdet som helhet (Brinkmann & Kvale, 2015). Gitt en kritisk og hermeneutisk metodologi vil analysen likevel ikke være rendyrket induktiv, da analysearbeidet har hatt et særlig fokus på å avlese språklige logikker og har sett særlig etter dette. Selv om en kvantitativ dokumentanalyse, slik det er benyttet i artikkelen, har sine svakheter da den ikke nødvendigvis skiller mellom perifere og sentrale tekstavsnitt, kan det gi en grov oversikt over det analyserte materialet (Bowen, 2009, s. 32). I denne sammenhengen har det blitt vurdert som en tjenlig måte å synliggjøre logikker, og at svakhetene ved en ren telling av sitater bedres ved en fylldig drøfting som supplerer tabellene.

Analysearbeidet er delt i to. Først har målsettingene for de to arbeidene blitt analysert i sammenheng med hverandre (tabell 3). Derneft har kapittel 10 i *Bakkevig 1* og kapittel 5-10 i *Samhandling* blitt analysert ved at alle normative setninger og avsnitt er fordelt på tre kategorier. Med normative utsagn menes vurderinger av nåværende eller mulig fremtidige ordninger i en kirkelig organisasjonsmodell. De to første kategoriene, henholdsvis generisk styringslogikk og ekklesiologisk logikk, ble definert ovenfor. Den tredje kategorien, hybridlogikk, er utsagn det har vært vanskelig å plassere i en av de to foregående. Eksempelene som er brukt for å illustrere de ulike kategoriene er valgt fordi de på en særlig god måte representerer utsagn fra den gitte kategori.

I analysen er det tatt høyde for at tekstene er utarbeidet av et sekretariat og at utvalgene i hovedsak drøfter de store linjene. Sammensetningen av utvalgene er heller ikke tilfeldig, og kriteriene kan være ulike fra utvalg til utvalg. Det er vanskelig å skille mellom hva i en tekst som tilhører hvem, og gitt premisset om at all tekst har passert utvalgene og slik sett blitt godkjent, forstås alle utsagn i rapportene som tilhørende selve utvalget. Særmerknader og flertalls/mindretalls-uttalelser er ikke inkludert i analysematerialet. En eventuell inkludering av disse ville kunne synliggjort interne motsetninger bl.a. knyttet til logikker, men det har i denne artikkelen vært prioritert å synliggjøre det som utvalgene har kunnet enes om.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

Analyse

Mål for ny organisering

Både *Bakkevig 1* og *Prosjekt kirkelig organisering* har overordnede mål for hva en ny kirkeordning skal realisere.

Tabell 1: Mål for kirkelig organisering²

<i>Bakkevig 1 – mål for ny organisering (s. 120)</i>	<i>PKO – overordnede mål (KR 59/19)</i>
<p>Utvalet vil leggje vekt på at endringar i organiseringa av Den norske kyrkja særleg må tene til at</p> <ol style="list-style-type: none">1. Den norske kyrkja kan halde fram og fornyast som ei folkekyrkje, der dåpen gjev medlemskap,2. kyrkja kan vere i stand til å ha ei meir sjølvstendig stilling i høve til stat og kommune, i eit fellesskap med andre kyrkjer og under jamstelling med andre trus- og livssynssamfunn i Noreg,3. kyrkjeleg arbeid i sokna vert styrkt og kyrkja lokalt får gode, tenlege vilkår for verksemda i høveleg store einingar,4. uklare roller og oppgåvefordeling vert endra slik at ein betre kan samarbeide om felles mål og hindre konfliktar,5. prestetenesta og biskopane si tilsynsteneste vert avklara i høve til nye konstellasjonar i ei nyordning av kyrkja,6. kyrkja kan få ein samordna strategi og økonomi lokalt, på bispedømmeplan og for heile Den norske kyrkja som gjer at ein utnyttar ressursane godt og held kyrkja saman, og at dette kan kombinerast med noko meir fleksibilitet i ordningane.	<p>Ny kirkeordning skal</p> <ol style="list-style-type: none">1. frigjøre mest mulig ressurser til møter med folk lokalt og tilstrekkelige ressurser til å få kirken til å henge godt sammen lokalt, regionalt og nasjonalt2. legge til rette for at kirken når ut med evangeliet til flest mulig mennesker3. legge til rette for at kirken oppfyller samfunnsoppdraget som en folkekirke for alle som vil være med og som tar vare på den kristne kulturarven4. være enkel og funksjonell – den skal inneholde nasjonal regulering av det som er nødvendig og forenkle der det er mulig5. inneholde en god balanse mellom embete og råd, folkevalgte og ansatte6. være fleksibel, ved å gjøre det mulig å tilpasse ordningene etter ulike behov7. ivareta behovene til kirkens mange aktører: folkevalgte, ansatte, frivillige og dem som søker kirkens tjenester8. gi økt mulighet for strategisk ledelse av kirkens virksomhet lokalt9. ha fokus på kirkas arbeidsoppgaver i soknet og hvordan strategisk og faglig ledelse i soknet kan styrkes10. sikre at Den norske kirke skal være en attraktiv og rekrutterende arbeidsplass med god ledelse

² De ulike målene er nummerert av artikkelforfatter for å lettere kunne sammenstilles i analysen.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

I *Samhandling* har hovedutvalget formulert fem «målbilder» (Kirkerådet, 2021): En folkekirke i hele landet, kirken står sterkt lokalt, avklarte roller og mandat, god ledelse på alle nivå, god ressursutnyttelse. Utvalget skriver at de har holdt seg strengt til mandatet fra Kirkerådet og brukt de fastsatte målene aktivt (s. 15).

Hverken *Bakkevig 1* eller målene for *PKO* uttrykker eksplisitt en rangering av momentene i målene. Det er likevel verdt å merke seg formuleringene i det første punktet, da de tegner opp hovedlinjene for det utvalgene vier mest oppmerksomhet. *Bakkevig 1* har som hovedmål å *fornye Den norske kirke som folkekirke, PKO vil frigjøre ressurser til lokalt arbeid, og skape en sammenhengende kirke*. Det første peker mot en idé, og angir en overordnet målsetting som vanskelig lar seg måle eller konkretisere. Det andre benytter et mer formålsrasjonelt begrepsapparat hvor *ressurser skal frigjøres*. Heller enn å skissere en visjon, er *PKO* tydeligere på å nå en bestemt ny situasjon hvor ressurser skal fordeles ulikt mellom lokalt og regionalt ledd.

Samhandling plasserer målbildet «En folkekirke for hele landet» først, og fremholder senere dette delmålet som det mest grunnleggende (s. 103). Det er likevel vanskelig å se hvordan dette preger dokumentet som helhet utover at utvalget konstaterer at alle modeller foreslått i rapporten vil legge bedre til rette for at Dnk skal være en folkekirke for hele landet enn nåværende organisering (s. 103). Det er få henvisninger til målbildet gjennom rapporten.

PKO (pkt 2 og 3) vektlegger, i likhet med *Bakkevig 1s* første punkt, kirkens oppdrag og særegenhet: Kirken skal formidle evangeliet og være folkekirke. *Bakkevig 1* knytter dåpen til folkekirken og bruker det som kriterium for medlemskap. *PKO* nevner ikke dåp, men skriver at Dnk skal være en folkekirke *for alle som vil være med*.

Bakkevig 1s mål om mer selvstendighet (pkt 2) er på mange måter oppfylt gjennom grunnlovsendringer og ny trossamfunnslov. Dette er trolig grunnen til at dette ikke tas opp i *PKO*.

Både *Bakkevig 1* og *PKO* løfter fram soknene (hhv i pkt 3 og pkt 9). I sistnevnte må soknet også forstås som indirekte nevnt i første punkt. Soknets status som kirkens grunnleggende enhet, og dets rettslige status, ble fastsatt i Kirkeloven i 1997 og videreført i ny trossamfunnslov i 2021. Begge rapporters mål legger opp til en styrking av arbeidet i soknene.

På samme måte som soknene løftes fram, er pkt 5 hos både *Bakkevig 1* og *PKO* viet relasjonen mellom embete og råd. Hos *Bakkevig 1* er den semantiske tyngden plassert på embetslinjen, ettersom biskoper og prester nevnes eksplisitt mens rådsstrukturen ikke er omtalt. I *PKO* er prestetjenesten mindre tydelig omtalt, og embete og råd nevnes i sammenheng med folkevalgte og ansatte. Begrepet *folkevalgte* går igjen to ganger som benevnelse på rådsmedlemmer, mens dette ikke er i bruk i *Bakkevig 1*.

PKO er eksplisitt i sin omtale av ledelse (pkt 8 og 9), og gjør et skille mellom strategisk og faglig ledelse. *Bakkevig 1* nevner ikke ledelse i sine mål for ny organisering, men omtale av uklare roller og oppgavefordeling (pkt 4), peker mot at ledelse også er et anliggende i deres mål.

Målene for ny kirkelig organisering hos *Bakkevig 1* og *PKO* må sies å være nokså sammenfallende, særlig i tematikk. Soknets stilling, ressursfordeling, relasjon mellom

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

embete og råd, samt ledelse og rolleavklaring er viktig for begge. Samtidig er det markante forskjeller, særlig dersom første punkt i de to målsettingene forstås som overordnede for de følgende. *Bakkevig 1* tegner ut et mer visjonært og overordnet bilde av en ny organisering, mens Prosjekt kirkelig organiserings mål preges av mer konkrete og målbare mål.

Analyse av normative utsagn

I analysen av kapittel 10, *Organiseringa av Den norske kyrkja*, i *Bakkevig 1* identifiserte jeg 252 setninger eller avsnitt som må forstås som normative utsagn. Av disse ble 138 kategorisert som uttrykk for generisk styringslogikk, 72 som ekklesiologisk logikk og 42 som en blanding av disse to.

Tabell 2: eksempler på ulike logikker i *Bakkevig 1*

Generisk styringslogikk	Ekklesiologisk logikk	Hybridlogikk
Utvalet finn det særleg viktig at det styringsorganet som har ansvar for arbeidsgjevaroppgåvene og økonomiforvaltninga har tilstrekkeleg storleik, kompetanse og ressursar til å ta seg av dette på ein forsvarleg måte. (s. 124)	Den norske kyrkja må organiserast ut frå det grunnlaget og det formålet som er gjeve i Skrift og vedkjenning. (s. 114)	Det vil framleis vere viktig for kyrkjelydane at ein kan sikre at det over alt vert eit visst minimum av gudstenester, at det er nok prestar til å fylle desse oppgåvene og at personell vert disponert til det. Soknerådet (eventuelt fellesrådet) må ha ansvar for at det i alle fall er det minimum biskopen forordnar av gudstenester, om mogeleg meir. (s. 128)

Utsagnene klassifisert som generisk styringslogikk har tre hovedanliggender: «Struktur», «myndighetsutøvelse» og «styring/ledelse». Av de 138 utsagnene kan 69 sies å vektlegge struktur, det vil si at de sier noe om hvordan kirken bør fremstå uten å berøre hvem som besitter myndighet og/eller hvordan kirken bør styres/ledes. 36 utsagn uttaler seg om hvordan myndighet skal fordeles, uten at dette må berøre daglig ledelse av tilsatte. 33 utsagn berører direkte hva som er ønsket av ledelse og styring, herunder økonomiforvaltning, i en framtidig kirkeordning.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

Tabell 3: Eksempler på generisk styringslogikk i *Bakkevig 1*

Struktur	Myndighetsutøvelse	Styring og ledelse
Difor finn utvalet det rett å halde på bispedømmerådet som eit vald styringsorgan, men det må visse endringar til. (s. 127)	Kyrkjemøtet må få rapport frå Bispemøtet om tilsynstenesta si verksemd og kunne uttale seg om den. Dette vert særleg viktig når biskopane ikkje lenger står under Kongen. (s. 132)	Det bør i hovudsak vere slik at det valde organet har ansvar for alt kyrkjeleg arbeid innan sitt område. (s. 124)

Utsagnene klassifisert som ekklesiologisk logikk deles i tre kategorier: «Kirkelig identitet», «kirkelig tjeneste» og «kirkens oppdrag». De 22 utsagnene som sier noe om kirkens identitet har ulik karakter, men vektlegger kirkens særegenhet i form av utsagn som markerer et skille fra generelle strukturer eller sier noe om hva kirken er. Hovedvekten (43 stk) dreier seg om kirkens tjeneste. Her er sider ved biskopens tilsyn særlig fremtredende, og 24 av utsagnene kan relateres direkte til den biskoppelige tjeneste. Det er få utsagn som retter seg mot kirkens oppdrag, kun 7 havnet i denne kategorien. Dette kan skyldes at grensdragningen mellom kirkens identitet og kirkens oppdrag er uklar, og viser at den valgte kategoriseringen også har svakheter.

Tabell 4: Eksempler på ekklesiologisk logikk i *Bakkevig 1*

Kirkens identitet	Kirkens tjeneste	Kirkens oppdrag
Kyrkja er ein fellesskap av menneske som er døypte og får del i Guds gåver gjennom Ord og sakrament. (s. 114)	Hovudperspektivet på all innsats, løna eller friviljug, må vere at dette er teneste for Gud og medmenneske. (s. 116)	Kyrkja som fellesskap, organisasjon og institusjon er heller ikkje til for seg sjølv, men skal ære Gud og tene medmenneske og skaparverket. (s. 116)

I *Samhandling* identifiserte jeg 319 normative setninger/avsnitt. Av disse er 225 tilhørende en generisk styringslogikk, 60 en ekklesiologisk logikk og 34 en hybrid av disse to.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

Tabell 5: Eksempler på ulike logikker i *Samhandling*

Generisk styringslogikk	Ekklesiologisk logikk	Hybridlogikk
For å sikre god etterlevelse av lover, forskrifter mv, bør det vurderes om en sentral enhet i kirken bør ha ansvar for å legge til rette for at ulike krav som hviler på den enkelte kirkelige arbeidsgiver, implementeres ensartet, og at etterlevelse ivaretas på tvers av trossamfunnet. (s. 71)	Mandatet peker på at en ny kirkeordning skal «inneholde en god balanse mellom embete og råd», og hovedutvalget anbefaler derfor at det skal være geistlig representasjon i prostifellesrådet. (s. 42)	Selv om historiske og kontekstuelle forhold legger føringer for hvor enkel kirkens organisering kan være, er det mulig å forenkle organiseringen noe, slik at den blir enklere å forstå for ansatte, folkevalgte, medlemmer, stat, kommune og andre. (s. 107)

For å lettere kunne sammenstille *Samhandling* i en selvstendig folkekirke med *Bakkevig 1*, beholdt jeg de samme underkategoriene for generisk styringslogikk. Av de 225 utsagnene, kunne 120 kategoriseres under «struktur», 39 under «myndighet» og 41 under «styring/ledelse». Det må understrekes at det var noe mer flytende overganger mellom disse kategoriene her enn i *Bakkevig 1*. Videre var det noen utsagn som ikke lot seg plassere i kategoriene, og det ble nødvendig å legge til to kategorier: En som omhandlet økonomiske spørsmål med liten sammenheng til styring og ledelse, samt en kategori for utsagn om relasjonen mellom kirke og kommune. 6 utsagn havnet derfor i kategorien økonomi, mens 19 ble plassert i kategorien kommune.

Tabell 6: Eksempler på generisk styringslogikk i *Samhandling* i en selvstendig folkekirke

Struktur	Myndighetsutøvelse	Styring og ledelse	Økonomi	Kommune
Utvalget er enige om at det kun bør gjennomføres to direkte valg og at disse bør være til menighetsrådet og Kirkemøtet. (s. 115)	Hovedutvalget legger til grunn at prostifellesrådet generelt bør få et tilsvarende ansvar for å ivareta kirkebyggforvaltningen som kirkelig fellesråd har i dag. (s. 38)	Det betyr at daglig leder som et utgangspunkt må ha kompetanse innenfor hele det spekteret av ansvar og arbeidsoppgaver som prostifellesrådet vil ha ansvar for. (s. 53)	Utvalget kan ikke se at det er noe i veien for at tilskudd som RDNK mottar fra staten for finansiering av prestedtjenesten videreføres til prostifellesrådene som arbeidsgiverorgan for menighetsprestene. (s. 88)	Den største risikoen med en ny organisering er kommuneoverskridende prostifellesråd (s. 48)

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

I motsetning til den generiske styringslogikken, hvor de samme kategoriene i stor grad kunne benyttes for både *Bakkevig 1* og *Samhandling*, gir det mindre mening å benytte de samme kategoriene for utsagn med ekklesiologisk logikk. Dette trolig fordi *Samhandling* er et tydeligere funksjonalistisk og oppgaverettet dokument. Kategoriene under ekklesiologisk logikk er derfor begrenset til to: «Råd», med 15 utsagn, og «biskop», med 35 utsagn. «Råd» omfatter utsagn som omtaler valgte råds oppgaver og sammensetning og som ikke kan forstås som uttrykk for spørsmål et ordinært styre i en organisasjon vil måtte berøre. «Biskop» inkluderer utsagn om biskopens rolle og tilsynsansvar, herunder prosten som biskopens medhjelper i utøvelsen av tilsynet. Utover dette er det en rest med 9 utsagn som er vanskelig å samle i en bestemt kategori.

Tabell 7: Eksempler på ekklesiologisk logikk i *Samhandling* i en selvstendig folkekirke

Råd	Biskop	Eksempel på øvrige utsagn
Hovedutvalget mener derfor at prostifellesrådet også bør ha en lignende formålsbestemmelse om å «vekke og nære». (s. 36)	Hovedutvalgets forslag om å ilegge prostifellesrådet et medansvar for å «vekke og nære» det kirkelige liv, gjør at biskopens visitasregime som er etablert for menighetene, også gjøres gjeldende for prostiene. (s. 64)	Dette betyr at en ny modell for kirkelig organisering fortsatt må legge til rette for at menigheter skal kunne tilby kirkelige tjenester på samisk språk, med forankring i den samiske kulturen. (s. 40)

Drøfting

Bakkevig 1 og *Samhandling* benytter ulikt språk og ulik argumentasjon. I kapitlene som har blitt analysert, var det i *Bakkevig 1* 55% av utsagnene som tilhørte en generisk styringslogikk, mens det i *Samhandling* var 70%. Videre kan det argumenteres for at utsagnene tilhørende en ekklesiologisk logikk i *Samhandling* var mer oppgaverettet enn i *Bakkevig 1*. Dette skyldes ikke at man har ulikt mål for hva man ønsker for kirken. Tvert imot løfter begge rapportene opp mange av de samme momentene: Samlet arbeidsgiveransvar for alle lokalt tilsatte, en styrking av soknet og mål om fortsatt å være en folkekirke. Ulikhet i språk og argumentasjon hviler derfor trolig på andre faktorer. Ettersom konteksten og premissene er ulike, får det konsekvenser for hva som skrives og hvordan det skrives.

Dnks kirke/stat-utvalg hadde et bredere mandat enn *Prosjekt kirkelig organisering*. Der *Bakkevig 1* skulle behandle alle sider ved kirkens relasjon til staten og mulig ny organisering, skulle *Samhandling* utrede én bestemt organisasjonsmodell. Dette ledet naturlig nok *Samhandling* til å bli oppgaverettet og *Bakkevig 1* verditunget. *Samhandling* var i større grad tvunget til å gå i detalj på arbeidsrettslige problemstillinger, mens dette hos *Bakkevig 1* kunne utsettes til et senere tidspunkt. Dette kan i stor grad forklare den økte forekomsten av generisk styringslogikk i *Samhandling*. Likevel: Det er tegn på et

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

skifte i språkbruk mellom de to rapportene som ikke kan forklares med ulikt premis, men som vitner om en endring som berører noe mer grunnleggende i forholdet mellom de to logikkene i kirken.

Der det er viktig å sette organisasjonsfaget og ekklesiologien i dialog med hverandre, er det fortsatt en utfordring at det ene feltet blir for dominerende (Sirris & Askeland, 2021b). Det kan synes som *Bakkevig 1* og *Samhandling* har sitt tyngdepunkt i hver sin logikk. De anliggende *Samhandling* løfter opp som sentrale, settes i dialog med offentlig rett heller enn ekklesiologi. Kapittel 3.2 gir en innføring i Dnks kirkeforståelse, og her beskrives koblingen mellom organisasjonsfaget og ekklesiologien slik:

For å kunne fylle sin identitet og sitt oppdrag slik det her er beskrevet, trenger kirken gode strukturer og ordninger lokalt, regionalt og nasjonalt, og en god samhandling mellom dem med tanke på å fylle hele kirkens mandat. Den trenger også en tjenlig og praktisk organisering med tanke på geografi, demografi og behov for samordning av de lokale og nasjonale ressurser som er tilgjengelige. Strukturene må styrke sammenhengen mellom de ulike tjenester og alle medlemmers ansvar for kirken og dens oppgave (Kirkerådet, 2021, s. 20).

Gjennom det videre dokumentet kommenteres ikke de ekklesiologiske perspektivene utover at man i gjennomgang av målbilder konkluderer med at alle forslag gir en bedre kirke enn nåværende ordning (s. 103). Hos *Bakkevig 1* fremstår den ekklesiologiske logikken som i mer samtale med den generiske styringslogikken:

Om ei organisatorisk løysing vert grunngeve teologisk, må ho like fullt kunne drøftast og prøvast, med tanke på om ho tener til formålet og ikkje har uheldige verknader. Forholdet mellom kyrkjeorganisasjon og kyrkjelære må difor vurderast med eit kritisk blikk, der ein tek høgde for at same sak og same ordning kan ha ulik tyding, meining og effekt i ulike situasjonar og til ulike tider. Teologi, ordningsspørsmål og kyrkjerett høyrer saman, men ikkje alle organisatoriske spørsmål kan avgjerast ut frå teologiske argument (Kirkerådet, 2002, s. 114-115).

Dåp kan trekkes fram som et eksempel på dette. Der *Bakkevig 1* er tydelige på at dåp er kriterium for medlemskap (s. 120) og at dette premisset har konsekvenser for styringen av kirken (s. 115), er dette perspektivet mindre til stede i *Samhandling*. Her er dåp utelatt til fordel for formuleringen «alle som vil være med» (s. 13). En mulig forklaring på fraværet av ekklesiologisk logikk og omtale av kirkelige særtrekk i *Samhandling*, kan være at dette er vurdert som mindre presserende på dette tidspunkt i prosessen ettersom mange dokumenter tidligere har tatt for seg dette, jf. de dokumentene som omhandlet kirkens identitet på begynnelsen av 2000-tallet.

Et annet eksempel er hvordan begreper og stillingsbeskrivelser følger en mer generisk logikk i 2021 enn i 2002, for eksempel i omtalen av det kirkelige demokrati. Arbeid med demokrati i kirken har i stor grad knyttet seg til deltakelse og ordninger heller enn prinsipper og verdier (Grimstad, 2021), og slik er det også i *PKO*. Det er ingen særlige

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

forskjeller på omtale av kirkelig demokrati i *Bakkevig 1* og *Samhandling*. Samtidig er det verdt å bemerke seg at *Samhandling* benytter begrepet folkevalgte om ikke-tilsatte medlemmer av kirkelige råd:

Etter gjeldende ordning omtales de som ikke er valgbare som prest eller lek kirkelig tilsatt, som leke. Arbeidsgruppe 3 anbefaler at betegnelsen «leke» bør utgå og erstattes av begrepet folkevalgte medlemmer, for å understreke at disse medlemmene er valgt av kirkemedlemmene i folkekirken. Hovedutvalget mener at medlemmene som velges bør omtales som folkevalgte medlemmer...(Kirkerådet, 2021, s. 77).

Arbeidsgruppe 3 i *PKO* viser til *Kjent inventar i nytt hus* (Bakkevig 3) for å begrunne endringen fra leke medlemmer til folkevalgte. *Bakkevig 3* (2011) foreslo å bruke terminologien «medlem» ettersom ordene lek og geistlig kunne assosieres med ulærd/lærd og ikke-åndelig/åndelig. I *Bakkevig 1* forekommer ordet folkevalde kun én gang, og da ikke som omtale av medlemmer av kirkelige råd. At *PKO* bruker folkevalgt i stedet for [råds]medlem begrunnes ikke. En slik endring kan potensielt forskyve tanken om kirkelig demokrati som avledet av det allmenne prestedømme, forankret i dåpen, til en mer sekulær demokratiforståelse basert på folkesuverenitetsprinsippet og politisk demokrati. Det er ikke dermed sagt at *PKO* har en mer sekulær forståelse av de ulike rådene og rollene i kirken, men begreper fra en generisk styringslogikk synes å vinne terreng over det rent kirkelige. Språk skaper virkelighet og valg av ord og uttrykk bidrar til å forme den videre diskurs (Blakar, 1996).

Ved å knytte seg tett til en organisatorisk logikk står man i fare for å miste grunnleggende elementer ved å være kirke (Karle, 2015). Når *Samhandling* benytter en generisk styringslogikk i et omfang som går utover det kontekst og mandat naturlig krever av et slikt dokument, er det nærliggende å spørre hva som kan være drivkraften bak. En mulig forklaring ligger i spørsmålet om finansiering. Av de 19 utsagnene som har blitt definert som tilhørende kategorien «kommune», er 8 eksplisitt knyttet til at organiseringen bør gjøres på en måte som tar vare på det gode forholdet mellom kommune og kirke. Et eksempel på dette finnes på s. 48-49 i *Samhandling* «... hovedutvalget peker derfor på alternativer som i størst mulig grad legger til rette for godt samarbeid med kommunen – samtidig som de andre målene for arbeidet oppnås.»

Finansiering av organisasjoner har nær tilknytning til dens identitet og verdier (Askeland, 2002), og preger alle sider av de ulike forslagene til organisering av Dnk. Økonomi er, naturlig nok, essensielt i enhver organisasjon, og for å sikre nødvendig finansiering er organisasjonen avhengig av legitimitet hos den som bevilger midler. Askeland (2002, s. 128) gjør også en kobling mellom finansiering og legitimitet. Hos *Bakkevig 1* vil medlemsavgift/livssynsavgift tilsi at medlemmene finansierer kirken, og at kirken må søke legitimitet hos sine medlemmer. For *Samhandling* fremstår det derimot som avgjørende at kirken vedtar en organisering som kan gi legitimitet hos kommunene, ettersom disse er hovedkilde til finansieringen. Dette synes å ha stor betydning både for språk og tilnærming.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

Bakkevig 1, i utredningens kapittel om økonomi (kap. 8), er tydelig på ønsket om en samordnet finansiering, men delt i et flertall som ønsker medlemsavgift og et mindretall som ønsker livssynsavgift. Dette fører til at en er mindre opptatt av relasjonen til stat og kommune i organisasjonsspørsmålet, og at kirken derfor gis større frihet i hvordan den vil organisere seg som fristilt kirkesamfunn. Dette synliggjøres ved at ordet «kommune», i utredningens kapittel om organisering, kun forekommer når de beskriver gjeldende ordning eller tydeliggjør at det har skjedd et skille mellom kommune/stat og kirke. *Bakkevig 1* problematiserer ordningen med en todelt økonomi (s. 94):

Delinga mellom statlege og kommunale løyvingar til Den norske kyrkja har gjort kyrkja sårbar for svingingar i den statlege og den kommunale økonomien. Det har gjort det vanskeleg å føreseie kva økonomiske rammer ein har å arbeide med. Det har også gjort det vanskeleg å få til nokolunde likt nivå på kyrkjeleg verksemd i heile landet.

Samhandling sin kontekst er at spørsmålet om finansiering er avklart, med en fortsatt todeling mellom stat og kommune. Dette kan være en hovedgrunn til en tilnærming og et språk som skiller seg fra *Bakkevig 1*. Særlig kommer dette til uttrykk hos arbeidsgruppe 4 (Kirkerådet, 2020c) som hadde som oppdrag å utrede relasjonen mellom kirke og kommune, men også i de øvrige arbeidsgruppene legger finansieringen premisser for arbeidet. Arbeidsgruppe 4 skriver:

Siden kommunene finansierer brorparten av Den norske kirkes virksomhet ser arbeidsgruppen det som helt essensielt at en tar vare på den nære relasjonen til kommunene i arbeidet med ny kirkelig organisering (Kirkerådet, 2020c, s. 8).

Samhandling fremholder som viktig for kirken lokalt å videreføre et nært forhold til den enkelte kommune, også i en ny organisering (s. 48). Kommunenes rolle i kirkens organiseringsarbeid er ytterligere synliggjort ved at en egen arbeidsgruppe hadde som oppgave å utrede sammenhengen mellom kommunene og Dnk.

Fra en ekklesiologisk logikk kan man forstå tilknytningen mellom soknet og kommunen som særlig viktig for at kirken kan realisere seg som lokalkirke. Dette ser vi blant annet i *Samhandlings* kapittel 5.5.3 om samskaping med kommunen. Imidlertid drøfter Trond Skard Dokka forståelsen av lokalkirken i *PKO* og viser at det er det tekniske og administrative perspektivet som er de viktigste beveggrunnene (Dokka, 2021), og det store flertall av de utsagn som har blitt kategorisert under kommune i analysen over handler om å sikre god dialog som kan sikre videre finansiering, samt at kirken skal få opprettholde sitt ansvar for gravferdsforvaltningen. Det virker derfor som et hovedanliggende i *PKO* å sikre legitimitet hos kommunen for å trygge videre finansiering.

Organisasjoner velger å tone ned sin unikhet i frykt for å miste legitimitet dersom de fremstår som for originale (Kvåle & Wæraas, 2016, s. 136). I institusjonell teori har forståelsen av isomorfisme (likedannelse), at ulike forventninger og krav i samfunnet

fører til en likhet mellom organisasjoner, vært en sentral modell for å forklare likhet mellom organisasjoner. Powell og DiMaggio (1983) beskrev tvungen isomorfisme, at politiske og sosiale krav påvirker organisasjoners strukturer og gjør dem likere. Uten at det er rom til å gå inn i en lengre drøfting av dette i rammen av denne artikkelen, er dette et mulig perspektiv for å forstå hvorfor *Samhandling* har fått den formen den har.

Konklusjon

Prosjekt kirkelig organisering forholder seg i større grad til en generisk styringslogikk enn Dnks kirke/stat-utvalg. Dette skyldes i hovedsak at de respektive rapportene er utviklet i ulike kontekster og er gitt ulike premisser for sitt arbeid. Dette er forståelig, men gir også anledning til å stille spørsmålet om hvor avgjørende kirkens selvforståelse, slik den er utviklet gjennom for eksempel *Den norske kirkes identitet og oppdrag* (2004), blir i en konkret utforming av organisasjonen. Forståelsen av kirkens organisasjonsform som et adiaforon, at det ikke er en bestemt «rett» måte å ordne kirken på, slik det ble formulert i utredningen *Kirkens embete og råd* (Kirkerådet, 1987), synes å stå sterkt.

Den generiske styringslogikken som dominerer *Samhandling* kan ikke alene forklares med å vise til utredningens kontekst og mandat, og skiller seg fra bruken i *Bakkevig 1*. Der *Bakkevig 1* satte det generiske i dialog med ekklesiologien, synes det mindre presserende for *Samhandling* å argumentere for bruk av en slik logikk. Det virker derfor som om den generiske styringslogikken har fått en mer naturlig plass i kirkens språk om egen organisasjon. At dåp ikke løftes mer fram, at rådsmedlemmer blir folkevalgte eller kirkeverger daglige ledere er ikke problematisk hver for seg, men når man legger sammen helheten i de språklige forskjellene mellom *Bakkevig 1* og *Samhandling*, bærer *PKO* (2021) preg av å presentere en kirke som i mindre grad skiller den fra øvrige organisasjoner enn Dnks kirke/stat-utvalg (2002).

Denne artikkelens hovedfunn er at *Samhandling* i stor grad søker legitimitet for Dnk som mottaker av finansiering fra kommunene, og at dette preger språk og innhold i rapporten. Det er nødvendig for enhver organisasjon å sikre et tilstrekkelig finansielt grunnlag for den virksomheten som skal drives, men det er spørsmål om dette behovet går på bekostning av andre dimensjoner ved den kirkelige organisering. En hovedvekt av generisk styringslogikk kan gi legitimitet hos kommunene, men vekke motstand internt. Kirken må balansere hensynet til ulike logikker og hvor man skal søke legitimitet. Der *Bakkevig 1* i større grad benyttet en ekklesiologisk logikk rettet inn mot kirkelige kilder for legitimitet, har *Samhandling* sin hovedvekt på en generisk styringslogikk rettet inn mot offentlige myndigheter. Det vil være viktig å balansere hensynet til ulike kilder for legitimitet, både internt og eksternt, i det videre arbeidet med utforming og språkliggjøring av kirkens organisasjon.

Litteratur

- Alvesson, M. & Kärreman, D. (2000). Taking the Linguistic Turn in Organizational Research. Challenges, Responses, Consequences. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 36(2), 136-158. <https://doi.org/10.1177/0021886300362002>
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2018). *Reflexive Methodology: New Visitas for Qualitative Research* (3. utg.). Los Angeles: SAGE Publications Ltd.

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

- Aschim, P. K. (2021). Kirkelig selvstendighet, levende menighet og/eller lekfolkets rett. Tre kirkelige reformmotiver - tre historiske nedslag. *Upublisert materiale*.
- Askeland, H. (2002). Ny ordning - ny kirke? En vurdering av forslaget til ny finansieringsform for Den norske kirke. *Norsk Teologisk Tidsskrift*, 103 (02/03), 125-139.
- Askeland, H. & Schmidt, U. (Red.) (2015). *Church Reform and Leadership of Change* (Bd. 12). Eugene: Pickwick Publications.
- Berg, O. T. (2019). Organisasjonsteori. I *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/organisasjonsteori>
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books.
- Blakar, R. M. (1996). *Språk er makt* (6. utg.). Oslo: Pax Forlag A/S.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2015). *Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Deephouse, D. L., Bundy, J., Tost, L. P. & Suchman, M. C. (2017). Organizational Legitimacy: Six Questions. I R. Greenwood, C. Oliver, T. B. Lawrence & R. E. Meyer (Red.), *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism* (2. utg., s. 27-54). Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147-160. <https://doi.org/10.2307/2095101>
- Dokka, T. S. (2021). Lokale menigheter i lokale samfunn. *Tidsskrift for praktisk teologi*, 38(2), 4-20.
- Ekklesiologi og kirkeordning. (2013). *Luthersk kirketidende*, 148(7). https://www.mf.no/sites/mf/files/users/Dokumenter/LK/pdf_arxiv/2014/lk-20130412-07.pdf
- Greenwood, R., Raynard, M., Kodeih, F., Micelotta, E. & Lounsbury, M. (2011). Institutional Complexity and Organizational Responses. *The Academy of Management Annals*, 5, 317-371. <https://doi.org/10.1080/19416520.2011.590299>
- Grimstad, F. (2021). Demokrati i kirke og menighet. I S. Sirris & H. Askeland (Red.), *Kirkelig organisering og ledelse: Et verdibasert og praksisorientert perspektiv* (s. 35-57). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/https://doi.org/10.23865/noasp.129.ch2>
- Hegstad, H. (2009). *Den virkelige kirke : bidrag til ekklesiologien* (Bd. nr. 19). Trondheim: Tapir akademisk forl.
- Karle, I. (2015). Reforming Majority Churches: Possibilities and Dilemmas. I H. Askeland & U. Schmidt (Red.), *Church Reform and Leadership of Change* (s. 1-17). Eugene: Pickwick Publications.
- Kirke/stat-utvalget, D. n. k. (2000). Hva er kirken? En ekklesiologi. Hentet fra https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeordningen/2002-2012/kirke_stat_utvalg_98_02_delrapport_eklesiologi.pdf
- Kirkerådet, D. n. k. (1987). Kirkens embete & råd: Hvem skal bestemme hva - og hvorfor? Utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Kirkerådet. Hentet fra <https://www.nb.no/nbsok/nb/a93a2767013da85e5abb2a567e5e2e51?index=1#0>
- Kirkerådet, D. n. k. (2002). Samme kirke - ny ordning. Om ny ordning av Den norske kirke, med særlig vekt på forholdet mellom kirke og stat. Hentet fra https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeordningen/2002-2012/bakkevig_utvalget_2002.pdf
- Kirkerådet, D. n. k. (2004). Den norske kirkes identitet og oppdrag. Uttalelse fra Kirkemøtet 2004. Hentet fra https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/identitet_oppdrag_2004_bokmaal.pdf
- Kirkerådet, D. n. k. (2011). Kjent inventar i nytt hus. Hefte 2 - Prinsipper og premisser.
- Kirkerådet, D. n. k. (2019). KR 59/19 Videre arbeid med kirkeordningen - oppfølging. Hentet fra https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2019/september/kr_59_0_19_videre_arbeid%20med_kirkeordningeg.pdf
- Kirkerådet, D. n. k. (2020a). Prosjekt kirkelig organisering - delutredning fra arbeidsgruppe 1: Arbeidsgiverorganisering. Hentet fra <https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkelig%20organisering/dokumenter/rapport%20-%20arbeidsgruppe%201.pdf>
- Kirkerådet, D. n. k. (2020b). Prosjekt kirkelig organisering - delutredning fra arbeidsgruppe 3: Kirkelig demokrati og valgordninger. Hentet fra <https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkelig%20organisering/dokumenter/rapport%20-%20arbeidsgruppe%203.pdf>
- Kirkerådet, D. n. k. (2020c). Prosjekt kirkelig organisering - delutredning fra arbeidsgruppe 4: Kirke og kommune. Hentet fra <https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkelig%20organisering/dokumenter/rapport%20-%20arbeidsgruppe%204.pdf>
- Kirkerådet, D. n. k. (2021). Samhandling i en selvstendig folkekirke. Hentet fra <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkelig%20organisering/aktuelt2/rapport%20samhandling%20i%20en%20selvstendig%20folkekirke/>

Med hvilke ord beskriver vi kirkens organisasjon?

- Kvåle, G. & Wæraas, A. (2016). *Organisasjon og identitet. Et symbolsk perspektiv*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Reay, T. & Jones, C. (2016). Qualitatively capturing institutional logics. *Strategic Organization*, 14(4), 441-454. <https://doi.org/10.1177/1476127015589981>
- Schmidt, U. (2020). Nordisk praktisk-teologisk ekklesiologi: Aktuelt fagfelt og aktuelle spørsmål. *Tidsskrift for praktisk teologi*, 37(1), 19-31.
- Simonsen, H. G., Kjöll, G. & Faarlund, J. T. (2019). Språk. I Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/språk>
- Sirris, S. (2018). Generalistledelse fremfor fagledelse i Den norske kirke? Forventninger til prosters kompetanse i ledelsen av prestedtjenesten. *Teologisk tidsskrift*, 7(1), 25-45. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.1893-0271-2018-01-03>
- Sirris, S. (2019). *Managers negotiating identities: Hybridizing professionalism and managerialism in faith-based health organizations and in religious organizations* [VID Specialized University]. Oslo.
- Sirris, S. & Askeland, H. (2021a). *Kirkelig organisering og ledelse. Et verdibasert og praksisorientert perspektiv*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Sirris, S. & Askeland, H. (2021b). Kirken som organisme og organisasjon. Ekklesiologiske og organisasjonsteoretiske perspektiver på kirken som fellesskap. I S. Sirris & H. Askeland (Red.), *Kirkelig organisering og ledelse: Et verdibasert og praksisorientert perspektiv* (s. 35-57). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/https://doi.org/10.23865/noasp.129.ch2>
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571-610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- Thornton, P. & Ocasio, W. (2008). Institutional Logics. I R. Greenwood, C. Oliver, K. Sahlin & R. Suddaby (Red.), *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism* (1. utg.). Los Angeles: SAGE Publications Inc. <https://doi.org/10.4135/9781849200387.n4>
- Timmann-Mjaaland, A. (2021). Endringsledelse i kirken krever nye teologiske modeller. Forhandlinger om ekklesiologi i ledelsen av prester. *Teologisk tidsskrift*, 10(2), 76-91. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.1893-0271-2021-02-03>
- Weick, K. E., Sutcliffe, K. M. & Obstfeld, D. (2005). Organizing and the Process of Sensemaking. *Organization Science*, 16(4), 409-421. <https://doi.org/10.1287/orsc.1050.0133>